

СРПСКИ ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ
Л. Бр. 2817/4
П. Бр. 2744

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

таб. 3 1/2

ПОВРЕМЕНИ СПИС
ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у
Љубљани, К. ЊИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у
Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив.
у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф.
Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА,
проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА,
проф. Унив. у Београду.

Ова је књига дигресијом припремана.

КНИГА IV.
Подвлачио речи Св. Марковљев

Исписивао речи 2. Јашић

Листићи проверени и сређени по реду текста.

Број листића: 119 - 9 = 110

Београд, 26-III - 1949 год.

Евидентичар

Милан Бајевић

БЕОГРАД, 1924.

Поводом расправе проф. Б. М. Љапунова.

Нама је мило што смо могли донети ову расправу професора Љапунова да се види како руски слависти, а нарочито проф. Љапунов, који се доста бавио проучавањем словеначког језика, мисли о основним питањима историје нашега језика, т. ј. о његову односу, прво, према словеначком језику, а, затим, уопште и о узајамним односима свих јужнословенских језика.

Али мислим да је потребно да донесемо неколико напомена поводом извесних питања која он износи.

Проф. Љапунов, као и многи други научници, сматра да се не може говорити о заједничком језику свих Јужних Словена, из којег би се доцније развили сви данашњи јужнословенски језици: словеначки, српскохрватски, старословенски (који се сачувао у данашњим јужномакедонским дијалектима) и бугарски језик, већ да две дијалекатске целине: српскохрватскословеначка и бугарско-старословенска воде непосредно порекло из прасловенског језика. Међутим ја сам мишљења да се може и мора говорити о јужнословенском прајезику. Проф. Вондрак, који се у новом издању своје граматике (*Vergleichende slavische Grammatik*, II изд., I Band, стр. 4—5) позива на моје мишљење као противно томе, у ствари се позива на једно место моје расправе (*Rocz. slaw.* III 83) где ја чиним алузију на мишљења руских лингвиста (као што су Фортунатов и др.), који су заиста гледали на јужнословенску језичку заједницу скептички. Детаљније о свему томе — другом приликом.

Даље развија проф. Љапунов, и по нашем мишљењу, сасвим правилан поглед да су словеначки језик и српскохрватски образовали некад заједничку целину (исп. о овом напред код мене, стр. 10—20); али што се аргумената тиче, које он износи, и начина на који он то доказује, ту се у многим стварима ми с њиме разилазимо.

Међу цртама које он наводи за то има тројакних: а) таквих које су заиста производ заједничког живота и развитка (на пр. развијање код прасловенског *t* и *d*, умекшане ниансе, наст. *to* у 1. plur. код глагола или у *gen. sing. ga* код придева и заменица и т. д.). б) Има особина за које се може рећи да су могле добити импулс или донекле правац развитка у тој заједници, али се у

њој нису развиле (већ често много доцније). Овамо долази: тенденција ка изједначавању полугласника *џ* и *џ*, ка замени носних вокала *ж* и *л* обичним вокалима, *о* одн. *у* или *е*, ка прелазу *ы* у *и*, ка мењању *ь* и сл. Јер се за све те гласове мора претпоставити да су их знали и српскохрватски и словеначки језик, сваки у свом засебном животу, дакле и двојаку вредност полугласника, и оба носна самогласника, и *ы* и *ь* као један звук. в) Најзад, има особина које су се развиле у историско време тих језика и за које није поуздано (иако то не мора бити сасвим искључено) да су тенденцију за свој развитак добиле још у заједници српскохрватског и словеначког језика. Овамо иде ширење наставака меких основа у промени именица и на тврде основе (исп. обрнути процес у неким чакавским дијалектима), које се у шток. дијалектима јавља већ у XII в., ширење наст. *м* у 1 л. једн. сад. врем. глагола које се врши такође у историско време развитка нашега језика (исп. наст. у том лицу у нашим споменицима, в. Ист. Облика Ђ. Даничића, стр. 258 и даље.).

Међу осталим тврђењима има и других од мањег или већег значаја која такође морам додирнути. На пр. метатеза и дуљење *or*, *er*, *ol* и *el* међу сугласницима има за мене значај працрте јужнословенске заједнице, а не дијалекатске црте прасловенског језика; то исто вреди и за метатезу групе *ьr*, *ьr*, *ьl* и *ьl* — када оне дају вокалско *r* и *l* (*r* и *l*). Тако исто морам напоменути да се не могу сложити и са мишљењем г. Љапунова о дубровачком књижевном дијалекту XVI в.: да је он био чакавски; већ сматрам као доказано да се у Дубровнику од почетка говорило херцеговачким (јекавским) штокавским говором, у којем је код дубровачких писаца XVI века било много икавских и чакавских елемената, за које није још са потпуном поузданошћу утврђено, на који су начин продрли у књижевни језик Дубровника тога времена.

✓ А. Белућ.